

Izhaja vsaki četrtek
in velja s poštnino vred
iz v Mariboru z pošiljanjem
na dom
na celo leto . 3 fl.
" pol leta . 1 fl. 50 k.
" 1/4 . — fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . 2 fl. 50 k.
" pol leta . 1 fl. 30 k.
" 1/4 . — fl. 62 k.
Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Naročnino sprejema vred-
ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

Oznanila se prijemajo,
plača za vrstico je 10 k.
in za kolek 30 k.

Štv. 33.

V Mariboru 28. novembra 1867.

Tečaj I.

Društvo sv. Mohorja in Debeljakova zapuščina.

Kar nam je „Slovenec“ tako nenadoma vmrl, povsod se čuje med mlajšo inteligencijo našega naroda, kamorkoli se pride: Velikega politiškega javnega organa nam je treba, kakor vsakdanjega hrupa, to je vendar sramota, da v sedanjem tako važnem politiškem času slovenski narod ni v stanu politiškega dnevnika na noge spraviti, med tem ko imajo naši brati Hrvatje 3 dnevnik!

Potrebnot takega popolnoma na vse strani neodvisnega organa se dan za dnevom bolj čuti, ako se vidi, kako se naša sedanja glavna politiška reprezentacija, naši poslanci na Dunaju cepajo in politiko brez vsake ideje, brez načela, brez midsobnega sporazumljenja terajo, kakor barka sredi črnega morja brez vsega kormila. Vse to morebiti počeni od nesrečnega glasovanja za adreso do zadnjih še bolj nesrečnih Klunovih govorov se ne bi bilo dogodilo, ali vsaj ne v tolikej meri, ako bi bili imeli ostro pisan, politiški organ. — Kdo pa nam more pomagati iz te zadnje, iz te prvotne, antidiluvialne krnice, da smo mi Slovenci, kar se politiškega glasila tiče, v današnjem času še zmirom na tej stopinji skoraj kot pred 48. letom?

Za zdaj rečem v kratko: samo in izključivo društvo sv. Mohorja. — Zakaj in kako bodem precej razložil.

Že letos mesca julija so zbirali izvrstni štajerski rodoljubje glavnicu od 10.000 fl. za vtemeljenje narodne tiskarni v Mariboru in podpisalo se je res pri njih precej tisoč, tako da se je manjši del naloge bratom prepustil iz Kranjskega, kjer se pa ni niti — eden krajec podpisal!! Mislili so si štajerski rodoljubje, ako imamo narodno tiskarno, ktera bi brez dobička delala, odpadejo precej 2 tretjini stroškov za podvzetje lista in časnik je precej na nogah. — Zdržavala bi se narodna tiskarna izvrstno o društvu sv. Mohorja, „slov. Glasniku“, „prijatlju“ itd., ker iskalo bi se samo toliko dohodka, da bi se tiskarna v redu držala. V Ljubljani so na te predloge odgovorili: To bi bilo lepo, krasno, koristno, rodoljubno, ali — ali glavni politiški organ mora vendar biti v glavi Slovenije v Ljubljani. — Dobro, rečejo podvzetni Štajerci, mi smo tudi že zdavnej tega mnenja, nas bode nezrekljivo to veselilo, le naredite ga! — pa dozdej smo zastonj čakali, zarad tega mislimo na vsaki način v Mariboru kaj napraviti. — Spet so se Štajerci kot stari Grki pred Trojo za ladje vsedli, lule nabasali in tobak pili strpljivo čakaje, kaj bodo moške v glavi Slovenije skuhal. V beli Ljubljani se je od neke strani reklo mlajši narodni inteligenciji: moške zberite se, posvetujte se zarad programa, osnovanja in vredništva lista, materijalni pripomočki so vam že zagotovljeni, ti vas kar čakajo. — Mladi rodoljubi neleni se zberejo v čitalnici, naredijo za to odbor, izvolijo si predsednika, perovodja in začnejo marljivo seje za to držati. — Naredijo izvrsten program, preknasen načrt za vredenje dotičnega vredništva in korespondencijo, pišejo v neko slov. mesto po vrednika, ki tudi pride. Vse je bilo v naj lepšem redu. Prišel sem ravno takrat v Ljubljano popotovaje iz Italije, srce mi je veselja igralo mislečemu, da bom gotovo 1. broj „slovenskega juga“ — tako je bilo dete pred porodom krščeno — saboj v Beč odnesel. — Ali gledali so se od početka moške srdito, ko jim predsednik odbora ad hoc naznani, da nima nikjer niti duha niti sluha o materijalnih sredstvih, da so izginoli kot kafra — ali nazadnje so se smejali enaki starorimskim agurom, kadar so se priprav-

ljali s petelini, kokoši in kopuni prerokovati, ker so vedeli, pri čem da so. — Ko sem odrinol spet v Beč, vzel sem namesto 1. broja „slov. juga“ stari broj Laibacherice“ z vvodnim člankom vzetim iz „Augsb. Allg. Ztg.“ kako bi se dali vsi Jugoslovani zatreti in Turki ojačati, — in v vagonu sem v debelo tiskanega Mitat - pašata svojo veroneško salamo zavil. — Tako so spet delali v beli Ljubljani politiški časnik, kakor zidajo naši bratje Srbi v Belemgradu narodno gledišče že od 1836. leta, pa mu še do danes niso temelja položili! Se ve, za početek dobrega politiškega lista ni treba samo primerne naslova, lepega programa in krasnega načrta za organizacijo vredništva in dopisovalstva, nego tudi naj manjše 1000 gold. za začetek, ako je že skrb zarad tiskanja in jamčevine ali kavcije popolnoma na strani. Prvo so napravili vroči mlajši rodoljubje, poslednje pa — nervum rerum gerendarum — ali po domače denar pa starši moške tiščijo pod palecem, ki bolj hladokrvno mislijo.

(Dalje prihodnjič.)

A. Kremplj.

(Poskus životopisne črtice.)

(Dalje.)

Okolica sv. Petra pri Radgoni je bila zibel omenjenemu, še živočemu g. Danjku, narodivšemu se 1787 l., in Antonu Krempljnu, kateri je 1790 l. beli svet ugledal v Črešnjevih ravno ob cesti vodeči v Radgono. Nežen mladič kažoči v domači učilnici prebrisanu glavo poslan je bil v Maribor, da se ondi posveti naukom, kateri vodijo v bogoslovnico, in odtod v dušno pastirstvo. Za one dobe je malokdo iz prostega ljudstva mislil na drug stan, in roditelji niso poznali med učenejšo vrsto ljudi drugega prijatelja za se, nego duhovništvo; posvetnjaci so strastno objemali tujstvo, iz misli puštvivši narodnost slovenskega očeta in matere. V četrtem razredu je mladi dijak moral srečno reči mariborski gimnaziji zarad nezatne prokšenosti, napravil si je namreč v učilnici papirnato brado, in v spričevalo se mu je zapisalo kakor vzrok, da je odpuščen: papiream sibi barbam fecit (napravil si je papirnato brado). Iz tega se jasno vidi, kako ostro so imeli dijake v oni dobi, jaz bi priložil, nespametno ostro; toda ni se čuditi, vsaj bister um, modro in svobodno vodstvo, skrb za pravi dušni razvoj niso bivali onda v učilnicah, marveč menje razborni strahonje po vojaškem kopitu. Rečena dečinska predznost zasluži neko primerno kazen ali posvarilo, nikar izključenja, čemur mora pritegnoti vsak razumen, nepristran in le nekoliko olikan človek; toda kocka je padla in Tonček je odrinol v nemški Gradec, da ondi najde milost in sme nauke nadaljevati, kar se je tudi spolnilo. Od 1811 — 15. nahajamo Krempljna v graškem bogoslovnem semenišču kot bogoslovca, kjer je marljivo se učil in skrbno spisaval, kaj? Jegov součenec g. Pirkar, še živoči župnik pri sv. Bolfanku na Kogu poleg Štridave pravi: Zdi se, da je zlagal same slovenske povedi, pesmi in druge primerne in potrebne sestavke; sredstva je rabil naj več iz akademiške knjižnice in odinod. To očitno kaže, da je treba zgoda početi se pripravljati vsakteremu bodočemu pisalcu, ako hoče dognati le do nektere stopnje potrebne dovršenosti, da je treba v mladosti nabirati si podatke in obilno tvarine, o kateri se v godnejših letih leže modreje razsojuje; v mladosti je treba znanstveni krog širiti, da se pozneje zamore

obsirnejše in priličnejše gibati. — Moška doba sodi. Navedeni součenee mu je pomagal pisati učno tvarino, za kar je marsikterokrat našel v obednici krožico vina pripravljeno. Kremplj je bil vselej tih, držal se je na tenko prepisanega reda, le včasih dobre volje soči zagrizel se je v kakega Nemca, a pri tem obilno podnoskoval pikeče se smeje, in ravno, ako je ktereга prilično presuknol, ovajal je veselost. Vedro znamenje, da je že onokrat čutil, odkoder sever brije na našo narodnost. Na kvar ni hotel nikomur biti, sree mu je bilo vsmilečno; z nikomur ni bil v preprijaznem prijateljstvu, kar se lahko razloži iz tega, ker on je imel vrh rednih nauk še drugo nalogo, za katero sta jegov um in sree gorela, in ktere naj več jegovih tovaršev ni razumelo. Mimogrede bodi omenjeno, da so součenci našega Oroslava v semenišču pomehovali videči, da je v svobodnih urah prebiral slovenska dela, vsaj celo na pamet se učil ruski slovar, toda gluholkascem se je dično odgovorilo: jaz se to učim vrh rednih predmetov, ktere menda bolje znam nego kteri vas šupeljakov. Na zdravje! kdor išče, najde. Prazne reči brbrati je velika zguba in potrata kratkega pa zlatega časa; boljše je vselej več misliti a menje govoriti, in to kar prebesedi, umno in pametno. Za svojega učilniškega življenja bil je K. ne samo dijak, nego tudi vojak, umel je meč urno sukati in puško uročno rabiti. V tretjem bogoslovskem letu prijel je više redove 1814 l. in 1815 zapustivši vseučilišče nastopil je dušno pastirstvo naj prvlje pri Svetinjah blizu Ljutomeru med krasnimi vinskimi goricami; našel je ondi častnega g. župnika M. Jaklina, potlanjega dekana v Ljutomeru; umrvešega 1848 l., čegar spomin se dobro glasi med narodom. Pri Svetinjah sta se vsaki den uro vadila z gospodom župnikom v slovenščini, ter pri obedu prijazno razgovarjala o uspehu svojega delovanja. Prvi župnik nedopovedljivo deluje na mladega iz semenišča prisedšega duhovnika, bodi si za napredek, pa tudi inači, ako mladenec nastopivši pastirstvo nima železnega značaja in razložne omike. Vaja v domačem jeziku je bila ne samo v oni dobi silno potrebna, nego tudi den denešnji, da ne rečem krivo, naj menje pri štireh petinah naše gospode, ki mora vsak teden nastopiti govorišče, ter bi morala narodu vzor biti v besedi, nikakor pa kvaritelj in grditelj našemu lepemu jeziku in sebi na sramoto. Prebiranja, učenja in razgovarjanja je silno treba. Naš društveni jezik, dokler smo Slovenci, mora biti slovenski v manjših in velikih shodih, vsaj konci tega nam ne more in ne sme prepo-vedati nijen, da si od peklenske hudobe izvirajoči ukaz, nijena crkvena ali posvetna oblast, da si ima vse črne lastnosti; nijena nemška ali nemškutarska sila, da si odpira vse Slovence požreti hoteče žrelo na troje stržaje. Kdor sam svojega materinskega jezika ne čisla in v tem samega sebe ne štjuje, ni druga vreden, nego da ga zaničuje vsak poštenjak, da ga gazi in tlači sovražnik, ter pogostoma naprežuje v žuleči jarem kakor izmet nedostojen človeške časti. S takimi spakami se naj bliže mejaši odpadništvo, ktero mora vsak pošten, umen in olikan človek v isto vrsto staviti z grdim početjem Jude Iškariota. Da tudi tenjo te napake odrinemo, bodimo vselej neprestrašeni korenjaki v slovenski besedi pred crkvenim in posvetnim uradom, kakor v vsakem društvu domačem, ponašajmo se z materinščino po primeru drugih naobraženih narodov; značajnost čisla in se ji čudi tudi divjaštvo, hlinavost pa je pesja lastnost.

(Dalje prihodnjič.)

Gospodarske stvari.

Za sadjorejce.

Globoko je mene in gotovo vsakega sadjorejca, v srce razveselil gosp. Dr. Razlag-ov sostavek u 23. listu „Slovenskega Gospodarja.“

Kdor sebi in svojim sosedom boljših časov poželuje, t. j. manj skrbi za vsakdanji kruh in vsakovrstne davke in plačila, si mora ne samo od ene, tem več od vsih mogočnih strani pomoči iskati, in drugim priporočati: podučenje iz ust modrih, izučenih in praktično omikanih možev, prebiranje knjig in časopisov, ki so nalašč za to ali ono podučenje pisani; potem pa, kar se je teoretično naučil, naj vsaki tudi praktično delati se vadi, in dovršiti poskuša.

Ena teh strani, od kterih poboljšanje slabih časov, zaplljivo pričakovati smemo, je za naše slovenske kraje sadjoreja. O njeni koristi nas lahko prepriča ne samo zgor omenjeni gosp. Dr. Razlagov sostavek, ne samo, kar sem jaz

u I. pogl. „Kratki nauki za sadjorejo“ str. 3. 4. in 5. povedal, in kar se je gostokrat že o tem v naših „Novicah“ pisalo in bralo; tem več kdor le slep ni, in nekoliko po svetu pogleda, lahko koristi umne sadjoreje spozna; toraj ne bom danes o tem vode v morje nosil.

Ker pa ravno v jeseni in po zimi kmetje nekoliko več časa imajo, kakor v spomladi, mislim, da ne bo od več, jih spomniti, kaj sadjorejec v jeseni in po zimi storiti mora, da bo za spomladanska opravila vse za sadjorejo potrebnega zdaj že pripravil.

Dobro bi morebiti bilo, ko bi nam hotel „Slovenski Gospodar“ od mesca do mesca kratko naznanjati, ktera opravila kmetje vsaki mesec ne samo v sadjoreji, tem več v vseh posameznih kmetovavskih opravilih storiti morajo, da kmetovanje napreduje. *) Naj bo meni dovoljeno, za zdaj le nekaj samo spomniti.

Natura gre v jeseni počivat, ali za sadjorejca se začne že novo leto; on ne sme počivati, komaj si sme nekoliko od dahnoti.

Kdor je spomladi jame za nove sadeže izkopal, naj požlahnjena drevesca zdaj, dokler še preveč ne zmrzuje, o solnčnih dnevih skrbno in ravno zemlji izroči in presadi, kakor je v IV. pogl. moje „sadjoreje“ str. 21., 22., 23. in 24. popisano. Kdor pa zdaj hoče te jame za spomladansko presajenje kopati (glej 23. str.) naj se ne mudi, da ga zima s snegom ne prehití.

Če ni deževno ali že premrzlo moreš celo zimo drevesa — posebno orehova — obrezovati, trebiti, suhe veje odžagati — ne sekati —, okoli debla gnojiti (glej 25. str.), zemljo zboljšati itd. Suho ali postarano drevo, ktero se ne da več omladiti, zdaj posekaj in črez zimo pusti jamo odprto, da si zemlja za novo drevo rodovitosti iz zraka napije. Vrtno ostrožnice (agraz), malince, ribež, in kar sadja v to vrsto spada, pred zimo presadi, da spomladi precej požene, in tako eno leto pridobiš. Prej ko sneg zapade, zavij posamezne sadeže, če ne stojijo v dobro ograjenem vrtu, z trnjem, ali pobeli jih z apnom, ali z drevesno mažo z lesičjo krvjo ali mastjo, da jih zajec ne ogloda; odstrgaj mah in razpokano skorjo, pojišči gosenična gnezda, zamaži vse rane, drevesnice zdaj pognoji, vsej pečke nabiraj si smole za cepivni vosek, in si ga pripravi, (str. 12. in 13. sadjoreje), nabrusi potrebno orodje za spomladansko cepljenje, in poglej večkrat, kakšno je kaj tvoje poshranjeno sadje. Kedar je zemlja že dobro zmrznena, se da tudi veliko drevo presaditi, če ga tako izkoplješ, da mu staro okoli korenin zmrzneno zemljo pustiš, in s celo grudo v novo jamo postaviš ravno s tisto stranjo proti solcu, kakor je na starem mestu stalo.

To blizo so dela sadjorejca v jesenu in po zimi, ktera malo truda potrebujejo, pa v kratkem veliko dobička dajo. Bóg sam daj, da bi se spolnile želje slovenskih rodoljubov, da bi skoraj vsaka fara po ljubi domovini svojo drevesno šolo imela, koliko bi lepi izgledi drugo ljudstvo podbudili, kako dobro bi to bilo za našo drago domovino in naše ljube slovenske sorojake! Kar zdaj le malo dela in nekoliko grošev vzame, bo črez 3 ali 4 leta več kakor toliko goldinarjev ti povrnolo, in potem še vsako leto več, če si že 4 ali 5 let staro požlahnjeno drevesce kupiš in posadiš; naj vbožnjiši lastninar si lahko vsako leto vsaj eno drevesce kupi, in bo v kratkem času svojim otrokom lepo doto pripravil, sam sebi pa na stare dni boljše življenje.

Ker je pa stroškov za pošiljanje 10 dreves blizo toliko, kakor za 20 in 30, bi bilo dobro, da bi se kmeti enega kraja pogovorili, drevesce, kolikor jih naročijo, v eni butari vkupaj dobiti, stroške pa in drevesce potem posamezno razdelili.

Ne dajte križem rok, dragi rojaki! Časi so zdaj čisto drugi, kakor svoje dni; toraj poskušajte jih zboljšati. Z Bogom.

Drag. Ferd. Ripšl.

Bralno društvo

in jegova knjižnica v zgornji Ložnici na Pohorju.

Spisal

Lovro Stepišnik.

Pravila soseske knjižnice.

1. Udje pristopijo dobrovoljno in plačujejo vsako leto 30 kr. a. v.

*) Od prihodnjega novega leta počenši, bo de „Sl. Gosp.“ vsak mesec taka opravila naznanjal. Vred.

2. Za to plačilo si morejo izposoditi po vrsti vse knjige iz knjižnice, ali vendar samo jedno na enkrat.

3. Izposojeno knjigo morejo doma obdržati 2—3 tedne ne vendar dalje od dveh mesecev.

4. Za ta čas, ko knjigo doma imajo, so zanjo odgovorni, morajo zatoraj paziti, da se knjiga ne zamaže, raztrga, ali tako obškoduje, da ne bi bila več za rabo; tako obškodovano knjigo, ali celo izgubljeno, mora bralec v denarju nadomestiti.

5. Bralec izposojene knjige ne sme nikomur drugemu izposoditi, temoč prebrano taki nazaj prinesiti, da jo spet drugi bralec lahko izposodi.

6. Kdor do konca leta ne plača letnine, ne dobi več knjig in neha biti ud knjižnice.

7. Doneski in stroški se po vrsti zapisujejo v zapisnike in po dokončanem letu se soštejejo, da se vidi, koliko premoženja ima knjižnica. Za denar se v primeri dohodkov naročujejo časniki in kupujejo knjige. Te pa se morajo poprej zvezati dati, ko se izposodijo.

8. Račun bi naj vsako leto enkrat pregledali trije udje, ki so od drugih za to izvoljeni.

Zapisniki knjižnice. Zapisnik (1.) udov knjižnice.)

Broj	Ime in zaime, stan,	Dan in leto prist.
1	Stepišnik Matija posest. in mlinar v Pobrezju. Ima izposojeno knjigo števil 6.	9/24 1863.

Zapisnik (2.) knjig.

Brj.	Napis knjige	Vrednost	Zvezek
1	Spomenica 1000 let. sv. Cirila in Metoda i. t. d.	1 fl. 50 kr.	1

Zapisnik (3.) plačilni.

Brj.	Ime in zaime plačnika	1864	1865	1866
1	Stepišnik Matija	30 kr.	30 kr.	30 kr.
2	Murgot Simon itd.	30 kr.	30 kr.	30 kr.

Zapisnik (4.) stroškov.

Leto	Dan	Za	fl.	kr.
1865	23/12	Dosmrtno ustanovnino društvu sv. Mohorja prvo polovico	7	50
1866	25/6	Drugo polovico itd.	7	50

Zapisnik (5.) dobrovoljnih darov.

Leto in dan	Od	Vrednost	
		fl.	kr.
1863 28/8	Dr. Vošnjaka. Spomenico 1000 l. sv. Cirila in Metoda knjigo	1	50
1864 1/10	G. N. N.	5	50

Na koncu zapisnika pa še mora biti abecedno kazalo udov.

Dopisi.

Z Pohorja. Glas prostega kmeta zastran konkordata. „Proč s konkordatom, proč s duhovščino, proč s vsemi cerkvenimi obredi!“ — Tako trobijo zdaj brezbožni časniki in jih privrženci, in rogovilijo, da naj tudi priprosto ljudstvo pomaga, da se znebi oblasti, ki ovira narodno svobodo in razdira divje zakone. Pa veste, moji dragi kmetje, kam pes tace moli? — Hudobija in brezverstvo je dospelo na tako visoko stopnjo, da še v Avstriji nikdar tako; in ti, ki mislijo, da je to izobraženost, si prizadevajo na vso moč, da se znebijo duhovščine in je oblasti; zato vpijejo na vse grlo: proč s konkordatom, proč s duhovniki, proč s cerkvijo in jenimi pravicami; prosto, to je po svoji želji, čemo živeti. Zavolj tega tudi z vso silo čejjo ločitvo šole od cerkve, ker vidijo, da dokler se mladež pod nazorstvom cerkve odgojeva, svojega hudobnega namena popolno dosegli ne bodo; in le zato čejjo posilama odtrgati še nedolžno mladino iz rok skrbne matere, sv. cerkve, in jo izročiti judom, protestantom in katoliškimi odpadnikom v izrejo, da se že v mlado srce vepi gnjus in mrzenje do svetih resnic, cerkve in sv. vere, in se vkorenini ošabnost, neumnost in nesramnost.

Tak pošten je namen naših olikancev, ki jim druga ni v mislih, kakor mesena poželjivost in zaničevanje vsega, kar je sveto. Ljudi slepijo s tem, da hočejo učitelje osloboditi

jih težkega jarma; ali to je kačja sleparija, s katero hočejo učitelje na svojo stran dobiti, ki se pa bodo grozno opekli, ako lažnjivim prerokom verujejo.

Ali mislite, dragi moji, da bo učitelj potem prost vse višje oblasti? O nikakor ne! Znebil se bo duhovske oblasti, prišel pa bo svetnim gospodom in tudi kmečki gosposki v pest; jaz pa, čeravno sam kmet, vendar rad spoznam, da bi kakor učitelj stokrat rajši pod duhovsko, kakor pa pod kmečko ali srenjsko gosposko služil.

Zdaj pa še pogledimo malo kako letno je dr. Mühlfeld zakonsko postavlo našimal, in g. Carneri mu tako lepo v novinah prilaga, da bode, posebno mlado ženstvo veselja poskakovalo. Reče se namreč, zakon je navadna, svetna reč, in zato ni potrebno, da bi se moral v cerkvi sklenoti, in da bi le duhovni imeli presoditi, ali se sme ta ali oni oženiti; zadosti je, da župan okliče in zaroči, pa je vse dobro! Res lahka ženitev, ali poslušajte, kar na dalje pravi dr. Megerle, da namreč iz več vzrokov se sme zakon spet razvezati. Jokrle, jokrle, to pa ne bo nič za ženke! Tako se le mačke ženijo, bodo rekle, in skoro je taka; in če se takošen zakon vpelje, bo tudi naskoro potreba Kineške postave, da se smejo otroci zametavati, kakor mladi kužiji. Vidite, dragi kmetje, taka je zdaj olika naših liberalcev; toraj držimo se, kolikor le moremo, in petezajmo se za vero in domovino, naj ostanejo sv. cerkvi pravice; in naj ima cesar, kar je cesarjevega, pa tudi erkev, kar jo po božji volji gre. (Priprost Kettenburger*)

Iz Dunaju. Čitajte, kako vrlo napreduje „Slovenija“ v Gradcu in kako krepko se obnašajo tam slovenski dijaki proti neprijaznim in prevzetnim Nemcem, bi lahko kdo mislil, da letos na Dunaju slovenskih dijakov ni, ali pa so pravi mlačneži, ker ni duha in sluha o njih. Pa temu ni tako, ampak tudi na dunajskem vseučilišču je lepo število slovenskih dijakov vnetih za narod in domovino, in ako je zdaj že prazen navadni izgovor vlade naše, da mora razne službe na Slovenskem izročevati Nemcem, ker ni za to zmognih slovenskih moči, bo tak smešen izgovor za prihodnji čas gotovo celo nemogočen.

Po velikem dunajskem mestu pa in oddaljenih predmestjih smo slovenski dijaki tak raztrošeni, da še se vsi ne poznamo, in še se znani večkrat celi teden ne vidijo. Sicer nam je nekterim navadno shajališče „Slovanska beseda“, nekteri pa še vpisani niso, ali se poprek vpisati nočejo, ker jim tu pa tam kaj ne dopada — in lahko bi tedaj do konca leta drug o drugem ne znal, da je tudi Slovenec.

Davno smo tedaj že spoznali živo potrebo slovenskega dijaškega društva, pa mnogotere zapreke posebno pa različne misli o združenju, z katerim bi radi sebi pa tudi narodu našemu v literarnem obziru po svojih močeh vstregli, so nas zadrževale, da slovenski dijaki nismo imeli že poprej svojega društva, kakor vsi drugi Slovani na tukajšnjem vseučilišču. Vendar pa smo se zjediniili, ter pravila si naredivši ustanovili slovensko dijaško društvo z imenom „Sava“, ktereга namen je, da se spoznamo in zabavljamo med sebo, posebno pa, da se pogovarjamo o narodnih zadevah ter izdelujemo različne znanstvene spise, ktere bi s časom lahko tiskati dali, ter z njimi še revni literaturi naši vsaj nekaj pripomogli.

Bog daj, da bi društvo „Sava“ dobro napredovalo, in sloga med nami nas podpirala, namen svoj doseči.

Kakor navadno, smo se tudi letos posebno zavolj ustanovljenja društva bili že večkrat sošli ali po našem „imeli smo že večkrat ropot“ („ropote“ namreč imenujemo slovenski dijaki svoje shode) in posebno pri enem je bilo prav živo.

Gotovo ste brali v nemškem „Wanderer“ ono novico, ki je krivo pravila, da so slovenski dijaki dunajskega vseučilišča „soglasno“ sklenoli, naznaniti dr. Tomanu v posebni adresi, da niso zadovoljni, da je glasoval za konkordat, ali kakor se je tam reklo, z tim poslali adresu proti konkordatu. Res je, da je občna navdušenost za addresso proti konkordatu vzbudila tudi v nekterih slovenskih dijakih željo, v adresi na dr. Tomana proti konkordatu pokazati, da so „liberalni“, tudi se je addressa z veliko večino sprejela, nikakor pa ne „soglasno“, ampak nekteri smo bili zelo nasproti. Gotovo, da

*) Tako se je pošten in pameten kmet podpisal, ker je g. plém. Kettenburg prošnjo za ohranjenje konkordata podpisal. Radi smo ponatisnoli jegov dopis, v katerem je več zrnate resnice in modrosti, kakor v marsikteri visoki glavi, ki dan današnji svojo modrost na prodaj ponuja.

dijakom viših šol nič ne škodi, ako konkordat pade in se šola od crkve loči, škodi pa (in to je vzrok zadosti da ne želimo tega) škodi ljudstvu našemu in z takim ravnanjem bi le vodo livali na mlin nasprotnikov naših, ter podpirali reč, ki ako obvelja, nam in ljudstvu našemu gotovo druga ne prinese, kakor zatiranje narodnosti. In duhovščina naša večidel vsa narodna in skrbeča za omiko naroda, gotovo ne zasluži, da ji mi nasprotujemo.

Te in še druge vzroke smo nasprotniki omenjene adrese navedli zagovornikom jenim, ter smo rekli, da radi podpisemo adreso proti političnemu postopanju naših poslancev v občē, te pa nikakor ne. Nekteri so kmalu sprevideli, kako neprilčno reč so podpirali; vsaj dozdej še se adresa ni poslala in mislim, da bo celo izostala.

Poslance naše pa, katerim se je že zadosti na ušesa obešilo, pa vse zastonj, je tudi boljše, da mi pustimo, če tudi bi glede na prihodnost, imeli vzrok, izreči jim svojo nezadovoljnost; ljudstvo slovensko in posebno volilci naj poslance prišedše iz Dunaja pozdravijo, kakor so si zaslužili.

Višanec.

Iz Gorice. Tu imamo neki nemškutarski časnik z imenom „Görzer Wochenblatt“ in to revšče bi rado v svojem političkem mnenju dunajsko judovsko časnikarstvo prekosilo, mnogokrat v tukajšnih zadevah iz komarja vola dela in marsiktero pobere, ki je popolnoma bosa. Tako je unidan povedalo 13. novembra, da so v Belunu fajmoštra pri oltarju ubili in mnogo drugih duhovnov ranili. Ne liberalni ne konservativni italjanski časniki o tem nič ne govorijo in vsled privatnih poročil je to gola zmišljava. Škoda, da so ravno slovenski časniki to razglasili. Prav, da vsaj vrli slov. Gospodar ni tako lahkoveren. Sicer smo v Gorici dosorej pri miru; le v bližnjem Vidmu so bili nedavno spet nadškofa začeli nadlegovati z upitjem: da naj gre v Gorico ali v Ljubljano. Nekdo, se ve, podkupljen nekoliko časa vpivši reče: „Za 26 soldov sem zadosti kričal“ in tekkel je domu k svoji polenti.

Novičar.

Državni zbor.

V 52. seji drž. zbora je oznanil minister pravosodja da je cesar potrdil postavi o odpravljenju kazni z okovi in o obsodbi „ab instancia“. Za tem se je začelo nadaljevati besedovanje o odposlanstveni postavi. (delegaciji.)

Proti §. 3. (Stroški skupnih zadev morete plačati po razmeri obe državni stranki.), je govoril Hanisch in zatim Ryger, kateri je tudi rekel: Po oktobrovem diplomu je Ogrom neka gotova neodvisnost dana, ali kakor zdaj gre, pokončavajo oni tastransko polovino države po stroških, kateri se jej zaradi njih nalagajo. Beust govori proti Rygerjevemu očitjanju in pravi, da je ravno po tem, da cesar ima v vsem odločiven glas, jednota državina zavarovana: §. 3. se odobri.

§. 4. (Prineski k plačilu zdajnega državnega dolga se bodo poravnali, po obestranski pogodbi.) in §. 5. (Skupne zadeve oskrbuje skupno ministerstvo, armado vodi cesar) se odobrita brez vsakega besedovanja.

Proti §. 6. (Odposlanstva — delegacije se volijo iz državnega zbora in ogerskega državnega zbora) je govoril Giovanelli: Samo deželni zbori imajo pravico delegacije voliti. Državni zbor po oktobrovem diplomu in februarini ustavi nima za to nobene pravice, on zatoraj svetuje in predloži popravke. (Jega so podpirali Tirolci Slovenci, Polaki in Bukovinci). Proti njegovemu predlogu je govoril Leonardi. Pri glasovanju pade Giovanelli-jev predlog, za kterega so glasovali samo Tirolci, Slovenci in mala številka iz desne strani; in se odobri odborov predlog.

Prej ko se je končala seja je predsednik oglašil, da je došlo pismo od vojaškega ministerstva, v katerem se javlja zbornici, da je cesar potrdil postavu, ko kateri je cesarski ukaz od 18. decembra l. 1866. odstranjen, in da so odločbe v postavi o dopolnitvi vojakov od 29. septembra 1858 spet nadalje veljavne.

V 53. seji drž. zbora se je dalje besedovalo o postavi odposlanstva.

Proti §. 7. in 8. je govoril Berger, kateri je tirjal, da se mora voliti iz cele zbornice in sicer je valjavna samo absolutna večina glasov. Tudi Schindler se je z njim zlagal. Pe-

trino pa je govoril proti njima in rekel; da večina zborničina še ni večina države.

Črne dokazuje po zgodovini, da je centralizem Avstriji pogibeljen, dualizem pa je dvojrsten centralizem. — Med tim, ko se Madjarom vse daje, se tajijo pravice Čehov in se stiskajo Slovenci.

Giovanellijev predlog, po katerem bi se naj volile delegacije iz deželnih zborov, se zavrže in odobri vladin predlog.

Končno še naznani predsednik, da je postava pravice združenja in shodov od cesarja potrjena.

V 54. seji drž. zbora se še je proti nekterim paragrafom odposlanstvene postave besedovalo ali vendar vse zastonj, ker k slednjemu se je cela postava, kakor jo je predložila vlada, že po drugem čitanju odobrila.

— Jedna divizija francoskih vojakov bo v kratkem zapustila Rimsko in se spet podalo domu.

— Pravi se, da je podadmiral Tegetthof truplo cesarja Maksu vendar dobil in da je že z njim na poti v Evropo.

— Pretekli teden je šlo skoz Avstrijo 6000 novonarenjenih pušek iz Angleške v Srbsko.

— Jedin vzrok, zaradi kterega je bil b. Beust v Londonu, je ta, da bi pridobil angleško vlado za to, da se Avstrija sme odškodovati v vzhodu za zgube v Taljanski in Nemški.

Avstrijska vlada se je zatoraj tudi že začela zlo k vojski pripravljati, če bi se namreč Turki ali Srbi jenemu namenu v Bosniji in Hercegovini soperstavili. Začela je v Hrvaški Slavoniji in vojaški granici prav marljivo delati in graničarski častniki zlo trdijo, da je Gablenz proti njim odkrito rekel, Jih Veličanstvo še hoče granico samo tako dolgo imeti, dokler ne bode Bosnija in Hercegovina z Avstrijo zjedinjena. Iz vsega tega se lahko razjasni, kako veliki nemir vlada med južnimi slovanskimi narodi. Srbska se zato zlo k vojski pripravlja: 800 ljudi dela noč in dan v Kragujevškem arzenalu in narodna škupščina je, kakor je znano, nove davke privolila, da se oborožijo narodni vojaki prvega razreda. Že pred nekterimi mesci je poslal knez Mihael neke baterije v Cetinje, da se tamošni ljudje vadijo. Grška bo se gotovo tudi s Slovani združila — in Ruska? — Kaj pa bo ona storila?

Kakor se čuje, bo hrvaški deželni zbor 8. januarja 1868. gotovo sklican. (?)

— V Ljubljani se bode novi „Sokol“ osnoval, odbor, kateri bo to izpeljal je že napravljen.

Tržna cena

pretekli teden.

	V Varaž-		V Mariboru		V Celju		V Ptujju	
	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.	fl.	k.
Pšenice vagan (drevenka)	5	60	5	85	5	95	5	55
Rži	3	85	3	80	3	80	3	86
Ječmena	2	80	3	20	3	10	3	20
Ovsa	1	80	2	60	1	70	1	70
Turšice (kuruze) vagan	2	85	3	50	2	90	3	40
Ajde	2	80	2	75	3	40	—	—
Prosa	2	70	2	60	3	—	—	—
Krompirja	1	30	—	85	1	10	1	—
Govedine funt	—	18	—	24	—	22	—	24
Teletine	—	24	—	26	—	24	—	26
Svinjetine črsteve funt	—	30	—	26	—	24	—	24
Drv 36" trdih seženj (Klafter)	9	—	10	—	6	90	8	80
„ 18" „ „	—	—	5	25	—	—	—	—
„ 36" mehkih „	6	—	—	—	5	—	6	80
„ 18" „ „	—	—	3	50	—	—	—	—
Oglenja iz trdega lesa vagan	—	80	—	40	—	40	—	45
„ „ mehkega „ „	—	60	—	30	—	40	—	80
Sena cent	1	40	1	20	1	30	1	—
Slame cent v šopah	1	20	1	10	—	60	—	90
„ „ za steljo	—	80	—	80	—	40	—	—
Slanine (špeha) cent	42	—	80	—	32	—	32	—
Jajec, četiri za	—	10	—	12	—	—	—	—

Cesarski zlat velja 5 fl. 77 kr. a. v.

Ažijo srebra 119.50.

Narodno drž. posojilo 66.60.

Loterijine srečke.

V Trstu 20. novembra 1867:	7	86	58	22	4
Prihodnje srečkanje je 30. novembra 1867.					
V Gradcu 23. novembra 1867:	55	57	63	78	7
Prihodnje srečkanje je 4. decembra 1867.					